

Projektbeskrivelse

reg : lab

DEN 14. DECEMBER 2019

REG LAB
SUNDKAJ 125
2150 NORDHAVN

WWW.REGLAB.DK

REG LAB fokusanalyse om hvorfor steder vokser

1. Analysens formål

Hvordan skaber man de rette betingelser, så flere mennesker bosætter sig og flere virksomheder placerer sig i et givent område? Det er det centrale spørgsmål, som REG LABs næste fokusanalyse vil sætte fokus på.

Formålet med at analysen er,

- at blive klogere på hvordan områder lykkes med at igangsætte tiltag, som understøtter en øget bosætning og erhvervsudvikling.
- at give et mere retvisende billede af kommuners/områders indsats og forudsætninger for øget bosætning og virksomheders lokalisering.
- at få øget indsigt i folks flyttepræferencer og virksomheders lokalisering.
- at få inspiration til initiativer og tiltag som kan igangsættes i kommuner/regioner.
- at give inspiration om trends som i fremtiden kan påvirke folks bosætning og virksomheders lokalisering.

2. Indhold

Det er velkendt, at nogle steder i Danmark vokser hurtigere end andre, og at nogle steder har mere succes med deres vækst- og udviklingstiltag end andre. Men skønt det er relativt enkelt at konstatere dette, er det langt vanskeligere at svare på, hvad årsagerne til dette er, og hvilke afgørende faktorer, der ligger bag en succesfuld lokal udvikling.

At nogle steder generelt vokser langsommere, indebærer dog ikke, at der ikke igangsættes en lang række tiltag og at der ikke eksisterer virkelyst. Men det kan betyde, at forudsætningerne for vækst er mere udfordret her end andre steder. Vi ønsker i første del af REG LABs fokusanalyse kvantitativt at undersøge kommuner/områders befolknings- og erhvervsudvikling i relation til de forudsætninger, de givne områder har.

Ved at sammenholde den faktiske udvikling med et områdes forudsætninger skabes mulighed for et mere nuanceret billede af effekten af lokale og regionale tiltag. Eksempelvis kan et område som har oplevet en tilbagegang i befolkning måske have gjort alt det rigtige, og hvis de ikke havde igangsat de rette tiltag ville tilbagegangen have været betydelig højere.

Et givent steds forudsætninger for vækst og udvikling er nemlig afgørende for, hvilke effekter, der reelt kan forventes og skabes, når der iværksættes vækst- og udviklingstiltag. Forenklet sagt, kan succesen for et givent vækst- og udviklingstiltag godt være større i et landdistrikt, selv om det kun har skabt fem arbejdspladser, end ved et tilsvarende tiltag i et storbyområde, hvor det har skabt 100 jobs, hvis forudsætningerne har været meget dårligere i landdistriktet.

Ligeledes vil den kvantitative tilgang også give et billede af, i hvor høj grad en arbejdspladsvækst resulterer i lokal bosætning samt af den uddannelsesmæssige sammensætning af tilflyttere, hvilket giver en indikation om kommuners attraktivitet. Populært kan man sige, at man flytter på grund af et job, men man bosætter sig ud fra en livsstil.

Det er også årsagen til, at den kvantitative del, som sammenholder de strukturelle faktorer med de faktiske, kan suppleres med en survey om folks flyttepræferencer – her er der forskel på, hvilken livsfase de enkelte personer befinder sig i.

Med et overblik over hvilke områder der performer, udover hvad de strukturelle faktorer tilsiger samt et billede af folks bosætningspræferencer fordelt på alder og uddannelse vil der være et solidt grundlag, hvorpå tiltag og initiativer kan kvalitativt udvælges og analyseres.

Konkurrencen for at fastholde og tiltrække virksomheder og borgere har aldrig været større. Virksomheder er blevet mere mobile og tilgængeligheden af arbejdskraft og tilstedeværelsen af gode rammebetingelser bliver stadig vigtigere. Hvert år er der på landsplan ca. 800.000 jobåbninger.

Samtidig er der stigende politisk fokus på ikke blot at skabe vækst, men også at understøtte en bæredygtig lokal/regional udvikling og skabe gode rammer for at borgerne kan leve "det gode liv".

Tidligere analyser i REG LAB (Vækstens Anatomi) pegede på, at effekten (for de fleste) var højere ved at fokusere på udvikling af en kommunes virksomheder fremfor en bosætningsstrategi. Dog er der sket noget siden 2010, hvor bl.a. mangel på kvalificeret arbejdskraft er blevet den største udfordring for virksomheders vækst. Det taler for, at en bosætningsstrategi med fordel kan sammenkobles med en erhvervsudviklingsstrategi. Virksomheder er mere end nogensinde før afhængig af kvalificeret arbejdskraft, og områder er afhængige af virksomheder for at tiltrække borgere. Det behøver dog ikke nødvendigvis at være i samme kommune. Her må der tillægges et pendlerperspektiv.

Konkrete faktorer og tiltag

Eksempler på faktorer, som har betydning for bosætning og virksomheders lokalisering og som kan påvirkes gennem konkrete tiltag, er:

- En vigtig faktor for at folk vælger at bosætte sig i et område er, at de kan få et job. Men det gør det ikke alene. Der skal også være en karrierevej – altså at der er mulighed for det næste job i området. Ligeledes skal den medrejsende hustru/mand kunne få et job. Et eksempel på et tiltrækningsinitiativ og onboarding af forskellig art er det sydjyske Work-live-stay initiativ, der også har fokus på job til medfølgende mand/kone.
- Adgang til kvalificeret arbejdskraft er et af de vigtigste parametre for virksomheder.
- Herudover skal byen, dens institutioner, kulturliv og omgivende natur mv. have en tiltrækkende appel.
- Uddannelser har en betydning. Undersøgelser viser at kun 1/5 flytter tilbage til deres hjemstavn fra deres uddannelsesby. Ligeledes viser undersøgelser, at 70 pct bliver i den region hvor de har gennemført deres uddannelse. I den sammenhæng er centraliseringen af uddannelser gennem mange år ugunstig for bosætning i hele landet. Uddannelser bør understøtte de behov de lokale virksomheder efterspørger. Et nyligt eksempel er mindre uddannelsesmæssige udlægninger såsom uddannelsesstationer. Det er dog stadig uklart om det har en effekt lokalt.
- Infrastruktur er en vigtig rammebetingelse for både virksomheder og bosætning, men eksempelvis studier fra Norge viser, at effekten af

infrastruktur ofte er afhængig af og større ved samspil med andre vækstgenererende tiltag. Hertil kommer den digitale infrastruktur som en vigtig faktor.

- Boligudbuddet har en stor betydning for, hvilket rum og mulighed der er for at vokse. Nogle kommuner har eksempelvis ikke de store muligheder for at bygge flere boliger. Andre steder kan opførelse af nye boliger være medvirkende til at nye borgere flytter til.
- Branding, eller folks opfattelse af en by har også en betydning – altså hvilket ry byen har. Branding kan dog ikke være uafhængigt af de tiltag og karakteristika, som kendetegner et givent område. Horsens er et eksempel herpå, hvor folk tidligere identificerede byen (negativt) med statsfængslet. I dag identificerer folk stadig Horsens med Fængslet, men nu er det positivt ladet grundet en række kulturelle tiltag i byen.

Ovenstående er blot eksempler og hverken udtømmende eller nødvendigvis retvisende.

Hertil kommer at bosætning bør betragtes ud fra et tværkommunalt perspektiv, da mange mennesker vælger at pendle.

Fremtidige trends

Det stille liv, det gode liv, det naturrige liv, det nære liv, det urbaniserede liv, det digitaliserede liv. Der er mange bud på, hvilke faktorer som i fremtiden vil påvirke vores valg i forhold til bosætning. Denne analyse vil også forsøge at komme med nogle bud på, hvilke trends der i fremtiden vil være med til at styre/påvirke vores flyttemønstre. Nylige undersøgelser viser bl.a. at eksempelvis København kommune har en negativ indlands- flyttebalance og at den vækst der foregår i København skyldes fødselsoverskud og indvandring. Spørgsmålet er, om dette primært handler om boligpriser eller om folks bopreferencer under forandring?

Hertil kommer at en del af den fraflytning der foregår fra landdistrikter, typisk ikke sker til de helt store byer, men til de mindre nærliggende byer, som dermed oplever en vækst.

3. Analysefokus

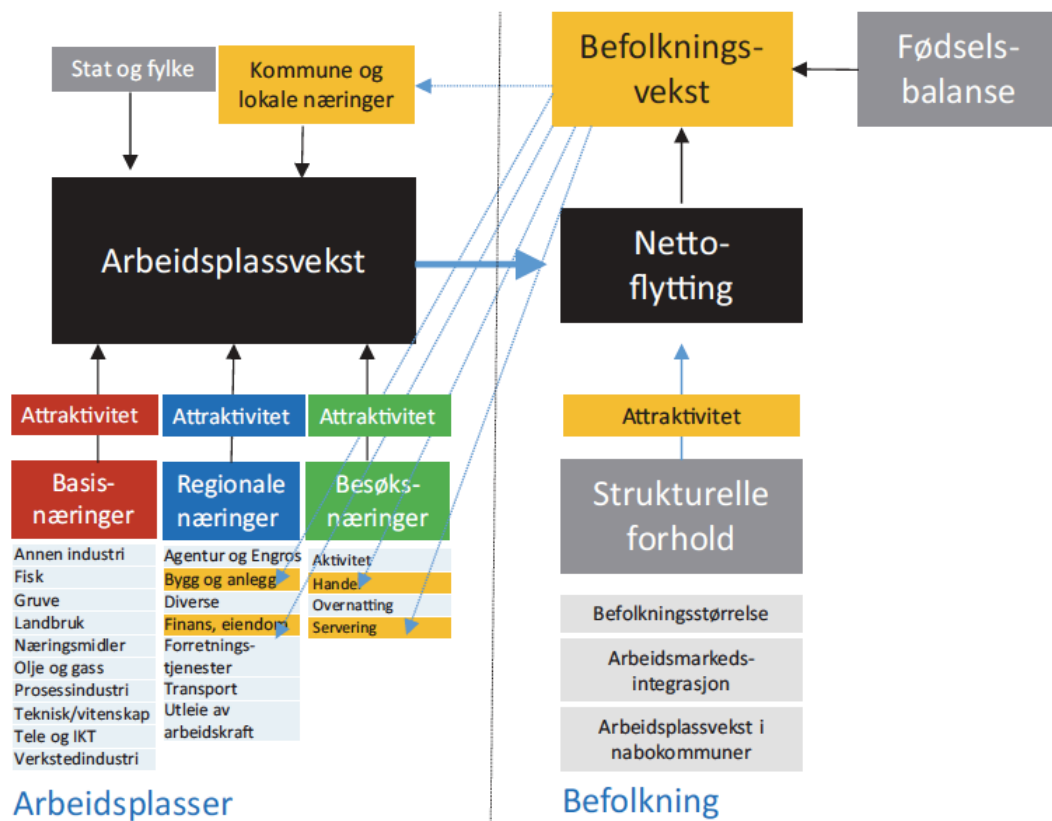
På den baggrund vil vi i analysen belyse følgende:

1. *En kvantitativ kortlægning af områdets vækst og deres forudsætninger herfor.*

Kortlægningen skal benyttes til at måle steders forventede vækst i forhold til nettotilflytning og de faktiske afvigelser herfra. Den forventede vækst måles ud fra strukturelle faktorer. Det handler om parametre såsom størrelse, på nærhed til større byer, vækst i nabokommuner, arbejdsmarkedsintegration. Hertil kommer den erhvervsspecialisering, som et givent område har og erhvervsspecialiseringens påvirkning på arbejdspladsvækst – herunder de uddannelsesmæssige forskelle.

Kortlægningen skal give et udgangspunkt for nærmere at analysere årsagerne til, at nogle steder klarer sig bedre end forventet, og hvorvidt lokale policy-tiltag har haft en positiv effekt på denne udvikling.

Et eksempel på en model, der adresserer dette, er den attraktivitetsmodel, som Telemarksforskning i Norge har udviklet. Se eksempel nedenfor fra Telemarksforskning. Men der er åbenhed for andre metoder.

Udover en kortlægning af udviklingen i flyttemønstre og forudsætninger herfor ønskes endvidere en kortlægning af den uddannelsesmæssige fordeling af til- og fraflyttere samt en opdeling i aldersgrupper.

Et vigtigt element ved den kvantitative del af analysen er tilgængeligheden af de nyeste data (2018, 2019 tal). Således at den giver et nutidigt billede af udviklingen.

Ovenstående registrebaseret analyse vil evt. blive suppleret med en survey af folks flyttepreferencer, som er opdelt efter alder og uddannelse. Surveyen skal bidrage til at komme nærmere, hvilke tiltag og initiativer som har effekt for udvalgte målgrupper.

2. Stedbaserede casestudier

Med udgangspunkt i de kvantitative undersøgelser vil der gennemføres kvalitative studier af tiltag og initiativer, der understøtter øget nettotilflytning og virksomhedslokalisering i et givent område.

Casestudierne skal udvælges på baggrund af resultaterne fra den registrebaseret undersøgelse og som suppleres med survey. På den baggrund er formålet, at de initiativer og tiltag der udvælges, bygger på områder som overpræsterer samt at de målrettes en specifikt livfase hos folk der flytter.

De udvalgte initiativer og tiltag vil ske i samarbejde med styregruppen og indeles i en tredeling: Bo – Leve - Arbejde.

3. Tværgående læringspunkter på tværs af de stedsbaserede casestudier

- En række aktiviteter vil være stedbaseret, men det er også denne analyses ambition at undersøge muligheden for at identificere en række tværgående læringspunkter.

4. Fremtidige trends

- Hvilke nationale og internationale trends kommer til at påvirke menneskers flyttemønstre?

4. Projektdesign og -gennemførelse

Til at belyse undersøgelsesspørgsmålene og samtidig sikre læring og forankring af viden undervejs, anvendes en kombination af forskellige metoder og tilgange, der supplerer hinanden.

- 1) En foranalyse, der skaber et overblik over eksisterende kvantitativ og kvalitativ viden på området.
- 2) En kvantitativ analyse af kommuners faktiske vækst sammenholdt med den forventede vækst. Analyser fra Norge og Sverige viser, at der er en uforklaret vækst, som udgør stedets eget bidrag til udviklingen.
- 3) Dybdegående kvalitativ undersøgelse af en række kommuner/områder og de initiativer tiltag som der er iværksat. Antallet må bero hvem og hvor mange der bakker op om analysen. Der vil dog være behov for et minimum af cases (5-10) for at kunne udlede generisk viden og resultere i et inspirationskatalog
- 4) Inspirationskatalog om fremtidige treds inden for bosætning
- 5) Afholdelse af en læringsworkshop, hvor virksomheder, eksperter, praktikere og policy-makere deler erfaringer og drøfter anbefalinger til, hvordan steder vokser.
- 6) Afholdelse af en række styregruppe/workshop-dage, hvor fremdriften i analysen diskuteres og hvor eksterne med særlig viden på området inviteres ind.
- 7) Studietur for policymakere og praktikere til internationale best practice tiltag, hvor deltagerne får et mere dybdegående kendskab til det pågældende initiativ.

5. Tids- og aktivitetsplan

Projektet kan igangsættes med en opstartsevent i starten af 2020 og afsluttes med en konference ultimo 2020. De vigtigste milepæle i projektets foreløbige tidslinje er som følger:

Tidspunkt	Aktivitet/milepæl
Marts 2019	Sættemøde (evt. bilateralt) for de finansierende parter. Fælles afklaring af projektets relevans, prioriteringer og forløb

August 2020	Styregruppemøde om den kvantitative del af analyse og valg af cases for den kvalitative del af undersøgelse. Forberedelse af udbud
Ultimi oktober 2020	Styregruppemøde om caseanalyserne og fremtidige trends
November 2020	Styregruppemøde om analysens resultater

Hertil kommer, at der vil blive planlagt en udenlandsk studietur. Det nærmere tidspunkt og destination vil blive diskuteret og besluttet i styregruppen.

Den mere detaljerede tidsplan fastlægges i samarbejde med projektpartnerne.

Projektets prioriteringer fastlægges af arbejdsgruppen, som består af repræsentanter for de parter, der finansierer. Som multi-stakeholder-projekt må der forventes at være mange ønsker og hensyn. Det er REG LABs opgave at søge at tilgodese ønskerne, samtidig med at analysen holdes på sporet.

Der sigtes på, at styregruppemøder får karakter af halv- eller heldags seminarer. På møderne vil der være en mødedel forbeholdt arbejdsgruppen, mens en anden eksterne eksperter og eksempler, som kan berige diskussionen. Hensigten er, at arbejdsgruppen får reel læring med fra møderne.

Beslutninger kan træffes på arbejdsgruppemøderne og ifm. skriftlig høring.

Til projektet inviteres aktører, som vi mener kan bidrage med viden. Hertil kommer naturligvis en mere omfattende dialog med mange aktører i hele projektets løbetid.

6. Budget og finansiering

Som for alle tidligere REG LAB-analyser gælder også her, at analysen kun kan realiseres gennem sponsoring fra en kreds af REG LAB's medlemmer. Budgettet anvendes til ekstern konsulentbistand og i regi af REG LAB til foranalyse, koordinering, møder, design og tryk mv. Den præcise disponering drøftes og besluttet af de finansierende parter i arbejdsgruppen.

7. Projektorganisation

REG LAB står for faglig- og processuel projektledelse og formidling og varetagelse af udbudsforretning på vegne af sponsorerne.

Der etableres en styregruppe for projektet med deltagelse af fokusanalysens sponsorer samt REG LAB.